

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד ... שהרי יצא עליו שם בן חורין.....1
- ב. אם יש עליו עוררין יתקיים בהותמיו...ערער דבעל.....2
- ג. המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר בפ"נ ובפ"נ אם יש עליו עדים יתקיים בהותמיו.....3
- ד. שוו גיטי נשים לשיחרורי עבדים.....3
- ה. שוו למוליך ולמביא.....4
- ו. וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושיחרורי עבדים.....4
- ז. וכל השטרות.....5
- ח. עדים שאין יודעים לחתום מקרעין להם נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו.....5
- ט. שיחרורי עבדים ושאר כל השטרות אם יודעין לקרות ולחתום חותמין ואם לאו אין חותמין.....7
- י. עדים שאין יודעין לקרות קורין לפנייהם וחותמין.....8
- יא. האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה.....9
- יב. תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה.....10
- יג. שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא נמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה.....10
- יד. והאיכא לשמה.....11
- טו. האיכא מחובר.....11

דף ט.

א. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד ... שהרי יצא עליו שם בן חורין

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

שכיב מרע¹ שכתב כל נכסיו לעבדו חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד, שהרי יודע האדון² שמיד יצא עליו קול שהוא בן חורין ואין בן חורין חוזר ונעשה עבד, לפיכך אמרינן ודאי זיכהו לעצמו מעבשיו, אבל אם כתב בפירוש מהיום אם ימות, ודאי שיכול לחזור בו, כיון שהתנה בפירוש.

ג. אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו... ערער דבעל

כבר התבאר לעיל דף ו: ששליח³ המביא גט מארץ ישראל שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם מעיקר הדין מסתמא כשר הוא ונותנו לה בסתם והרי היא מתגרשת בו ונשאת, אף על פי שאין מכירין חתימת העדים ואין מוחין בידה⁴.

אם בא עד אחד וערער לומר שהוא מזויף, אין שומעין לו. באו שנים וערערו בפירוש לומר אנו יודעים שמזויף הוא⁵, אפילו נשאת כבר, תצא.

ואם בא הבעל עצמו וערער ואומר לא גירשתיה מעולם והגט מזויף הוא, שומעין לו, ואפילו נשאת תצא והולד מן השני ממזור⁶.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ טו

² והוצרך לפרש כן דהאדון עצמו יודע, דאל"כ היה להו"ל ליתן עליו חומרות עבד דלא לישא בת חורין, סמ"ע שם מח

³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמא נג

⁴ ונובה כתובתה מנכסי בעלה מבני חורי אבל לא ממשעבדי, שאנו טוענין ללקוחות לומר שמא מזויף הוא ואין מוציאים ממונא מידם בחזקת הגט, אף על גב דמכשרינן ליה ומתירין אותה לינשא, דדוקא לגבי דידה הקילו משום חומרות שהחמירו עליה באחרונה, ועל ידי כך ודאי תדרוש ותחקור יפה קודם שתינשא.

⁵ דערדותן שמעדין בפירוש שהוא מזויף הוא אלימא מחזקת הגט. לבוש שם

⁶ והטעם דכל שלא נתקיים מחזקתן כאשת איש גמורה ואף על גב שקיום שטרות רבנן דכיון שהבעל מערער וטוען בריא שהוא מזויף והיא אינה יודעת מזה דבר וגם חתימת העדים אינה מקוימת נעמידנה על חזקתה שהיא אשת איש, אבל אם נתקיים הגט בחותמיו אין בערעורו של בעל כלום. לבוש ומ"ז שם לד. בית שמואל על שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קמא סעיף נג ובב"ש שם ע כתב נ"ל מכאן מוכח דס"ל להרמב"ם ולפוסקים אלו כהג"מ דקדושין דכתב כשאיש טוען מזויף בעינן קיום מדאורייתא ור"ל לא איירי בטוען מזויף ועיין בסימן מ"ב מ"ש ובמהרי"ק שורש ס"ו ובתשובת מהרשד"מ סי' א' וכן מוכח מרמב"ם רפ"ב והטור בסי' קנ"ב ובש"ע שם דכתבו כשהי' מביאה את הגט והבעל טוען מזויף אינה מגורשת ושם טוענת היא ברי ומ"מ מדאורייתא בטל ע"כ דסבירא ליה כהג"מ.

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ג. המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר בפ"נ ובפ"נ אם

יש עליו עדים יתקיים בחותמו

כבר התבאר לעיל דף ה. שהמביא גט צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם⁷ בשעה שנותנו ליד האשה, או סמוך לו מיד תוך כדי דיבור, לפיכך אם נתנו לה, ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנשתתק, פסול עד שיתקיים בחותמו.

ואם אחר מלאומרו⁸ יותר מתוך כדי דיבור או שלא אמרו כלל בפני האשה או שנתנו לה בינו לביתה, ואפילו אמרו אלא שלא אמרו בפני עדים, הוה כאילו לא אמרו ולא תינשא בו⁹. והרי זה פסול עד שיתקיים בחותמו.

ואם לא אמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם ומת הבעל, אין לה תקנה¹⁰ אלא שיתקיים בחותמו¹¹, ויתכשר הגט למפרע משעת נתינה.

ד. שזו גיטי נשים לשיחרורי עבדים

כיון שלומדים גט שיחרור של עבד כנעני מגט של אשה¹², לפיכך אמרו בששה דברים¹³ שזין שיחרורי עבדים לגיטי נשים ובשאר הדברים הרי הם כשאר כל השטרות. ואלו הן הששה פסולים, פסולים בערכאות של גוים, וכשרים בעד כותי, וצריכין כתיבה לשם המשחרר עצמו, ואין נכתבין

⁷ שו"ע ונו"כ שם ו

⁸ שו"ע ונו"כ שם ז

⁹ רק אם נשאת יש תקנה שיכול לחזור ולימלו הימנה וחוזר ונותנו לה בפני שנים ואומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם, ואם לא נטלו ממנה או שאין השליח כאן יש אומרים שתצא ויש אומרים הרי זה פסול עד שיתקיים בחותמו ואם נשאת לא תצא.

¹⁰ ליטלו ממנו ולחזור וליתנו לה ולומר בפני נכתב ובפני נחתם, שכיון שמת הבעל כבר כלה שליחותו שאין שליחות וגט לאחר מיתה.

¹¹ עיין בתשובת הרדב"ז ה"ב סי' תשמ"ב שכו' על שליח שהביא גט ממדה"י ונתנו לה ולא אמר בפ"נ ובפ"נ ואיננו כי הלך לו וא"א לחזור וליתנו לה ולא נתקיים בחותמו מה תקנה יש לו. תשובה כבר נהגו בכל ישראל שהמביא גט יש בידו שטר שליחות שעשאו הבעל ואם זה השליח הביא בידו שטר שליחות הגט כשר ואפי' לכתחילה לא הי' צריך לומר בפ"נ ובפ"נ אלא כדי שלא לחלוק בו' אך בתנאי שיהי' שטר השליחות מקויים או שאפשר לקיימו אבל אם א"א לקיים לא הגט ולא שטר השליחות הגט פסול. פ"ת שם יב

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד רסו מה

¹³ ת"ר בשלשה בו' והאיכא מחובר בו' ותו בו'. ביאור הגר"א שם פו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

במחובר, ואין חותמין עידיהם אלא זה בפני זה, ושויין במוליד ומביא. כמו שיבואר להלן כל אחד במקומו.

ה. שוין למוליד ולמביא

שוין במוליד ומביא¹⁴. כיצד, המביא גט שחרור בארץ ישראל, מעיקר הדין אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ובהוצאה לארץ אם אין עדים מצויין לקיימו¹⁵, ואמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם זהו קיומו, ובזמן הזה בכל מקום צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם וכשם שנאמר לדין גט¹⁶, ואם בא האדון וערער אחר כך אין משגיחין בו.

ו. וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים

כל שטר¹⁷ שיש עליו אפילו עד אחד כותי פסול¹⁸, חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים שהם כשרים בעד אחד כותי ועד אחד ישראל¹⁹, שמכיון שכותי בר גיטין וקידושין הוא שהרי גרים הם, כשרים הם לגיטין, והוא שיהיה כותי חבר.

וזה היה בימי חכמי התלמוד שהיו מוחזקין בעיניהם לכשרים ונטרי אורייתא, אבל בזמן הזה כבר גזרו עליהם ועשאום כגוים גמורים לכל דבריהם²⁰, מכל מקום למדו הראשונים מהם לצדוקים וקראים שבזמנם, שהם להם כמו שהיו הכותים קודם שגזרו עליהם שיהיו כגוים. אולם בזמן הזה קלקלו מעשיהם ואינם כשרים לשום עדות²¹.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם נא

¹⁵ משמשע שלכתחילה עדיפי קיום משליח האומר בפ"נ ובפ"ג, ואולי הוא רק בגיטי עבדים, וצ"ע.

¹⁶ ש"ך שם סג

¹⁷ שו"ע ונו"כ שם מז

¹⁸ שעדים חותמין זה בלא זה אפשר דהישראל לא ידע מחתימת הכותי והכותי אינו חבר. מ"ז שם יט

¹⁹ דבגט הדין הוא שאין עדין של גט חותמים אלא זה בפני זה ואי לאו יודע הישראל שהכותי הוא חבר לא

היה חותם עמו. מ"ז שם

²⁰ ומותר אפילו להלוות וללוות מהם בריבית. עיין ש"ך קנט ו

²¹ ש"ך שם גט מתשו' מוהר"ר בצלאל אשכנזי סי' ג' ועיין ש"ך יורה דעה סימן רסו ס"ק יז כתוב עוד בספר בדק הבית וז"ל כתוב בא"ח בשם הרמב"ם הקראים כל זמן שלא ידברו תועה על הרבנים ולא יתלוצצו בדברי רבותינו הקדושים חכמי המשנה והש"ס נכון לנו לכבדם לכת לשאול בשלומם אפילו בבתייהם ולמול בניהם אפילו בשבת היכא הגזור להו גזירה דידן ועבוד להו מילה ופריעה דדלמא נפק מנייהו זרעא מעליא והדרי בתיובתא והכי אשכחן לרבינו האי וצ"ל דאמר הכי עכ"ל, ובתשובת רבינו בצלאל אשכנזי ס"ס ג' מביא דברי הרמב"ם ורבינו האי גאון וכתב נמצאת למד כי בקראים הדריים אצלינו בזמן הזה לא נמצא בהן אחד מכל

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ז. וכל השטרות

בערכאות של גוים כיצד²², כל השטרות העולים בערכאות של גוים כשרים בתנאים שנתבארו בהלכות הלואה²³, חוץ מגיטי נשים ושיחרורי עבדים שפסולין מן התורה, שהואיל ולא בני גיטין וקידושין נינהו לאו בני כתיבה וחתומה לשמה נינהו.

ואפילו נמסרו בעדי מסירה ישראל, וגם לשיטת הסוברים שעדי מסירה כרתי פסולין מדרבנן, הואיל ומזויף מתוכו שנחתם בעדים פסולים, שחיישינן דילמא אתי למסמך עלייהו בלא עדי מסירה. וכמו שהתבאר לעיל דף ד.

דף ט:

ח. עדים שאין יודעים לחתום מקרעין להם נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו

עדים החותמים על הגט²⁴, שאין יודעים לחתום את שמותיהם רושמיין להם שמותם על הנייר בדבר שאין רישומו ניכר הרבה, כגון ברוק וכיוצא בו, בדבר שאין רישומו מתקיים הרבה, והם כותבין עליו. ויש פוסלין²⁵ אפילו ברוק כיון שרישומו ניכר לפי שעה. ולכן אין לעשות כן לכתחילה.

כיצד יעשו, יחתכו להם צורות האותיות של שמותם בנייר חלק בפני עצמו²⁶, ונותנין אותו על גב הגט במקום שיש להם לחתום, והם מרחיבים את

המדות שהזכיר הגאון ז"ל כי בכל יום הם מוסיפין גירעון ואינם מלים בניהם שהרי אינם פורעים וקיימא לן מל ולא פרע כאלו לא מל ואינם מלים כמוהל שלנו ואין מכניסים בבתיהם תלמידי חכמים אדרבה בורחים מהם כבורח מן הנחש ואין מתפללים במנהג שלנו כלל אין אומרים י"ח הרי שהם משונים בכל דבריהם ולפיכך אסור למול בניהם בשבת כיון שאינם מודים בפריעה ואם כן איך יעשה להם פריעה וכי תימא ימול בלא פריעה נמצא מחלל שבת ואינו עושה מצוה ע"כ. ועיין תפארת למשה יורה דעה סימן קנט שהביא הרמב"ם בהדיא בהלכות ממרים פ"ג ד"ג וז"ל שם מי שאינו מודה בתורה שבע"פ הרי הוא בכלל האפיקורסים כו' בד"א באיש שכפר בתורה שבע"פ [מתחלת כצדו' ובייתום] אבל בני התועים ובני בניהם שהדיחו אותם אבותם ונולדו בין הקראים ונדלו אותם על דעתם ה"ה כתינוק שנשבה ביניהם כו' שהרי הוא כאונס כו' לכך אלו שאמרנו האוחזים בדרכי אבותם הקראים שמעו ראוי להחזירן בתשובה ולהמשיכם בדברי שלום ע"ש

²² שו"ע ונו"כ שם מו

²³ שו"ע חו"מ סי' סח

²⁴ שו"ע אבהע"ז קל טז

²⁵ טור בשם הרמ"ה ברמ"א שם

²⁶ זהו דעת ר"ח בטור וכן (דעת) הרמ"ה לפרש כן דברי רב בגמ' וברמב"ם פכ"ד משמע דפי' רושמי' היינו מקרעי' בהקלף של הגט עצמו החתימות ועדים ממלאים דיו אלא קשה הא ס"ל להרמב"ם הקורע על העור הוא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

הקרעים²⁷, ממלאים את הקרעים דיו והוא עובר דרך הקרעים, ואם אין מרחיבים לא ימלאו לגמרי את הקרעים²⁸, והרי הוי כל הכתב כתיבת יד העדים, וזה הוא טוב יותר מרשימת הרוק וכיוצא בו. מיהו בדיעבד אם רשמו להם ברוק או באבר או במי מילין²⁹ והם מים ששרה בהן עפצים שחוקים, וכיוצא בהן דברים שאין כתיבת הגט כשר בהם, והם חתמו עליו בדיו או בדבר שכשר לכתוב בו את הגט כשר, שאז הוי חתימתן עיקר הכתב.

אין לצייר בשרטוט צורת חתימת העדים על הנייר שחותמין בו העדים, ושהעדים ימלאו השרטוטין דיו, שהרי זה כתב על גבי כתב³⁰. ובדיעבד כשר³¹.

אבל לכו"ע אין רושמיין להם בדבר שרישומו ניכר ואפילו בדבר שאין כשר לכתוב בו את הגט, גזירה שמא ירשמו להם בדבר שכשר לכתוב בו את הגט ואז לא הוי חתימתן חתימה, שהרי כתב התחתון הוא עיקר והוא אינו כתיבת ידם אלא העליון, והעליון אינו כלום אף על פי שהוא ניכר יותר, שאינו אלא העברת קולמוס בעלמא על

כתב כמ"ש בסימן קכ"ה א"כ הוי כתב ע"ג כת' וצ"ל דס"ל דמקריעין מקצת חתימה היינו מכל אות מקצת או שמרחיבין הקריעה והם חותמין בו. ב"ש שם כת, ואינו נוה לי דבשלמא התוספת שפירשו כר"ח אתי שפיר כיון שאינו כתב ע"ג כתב, רק מחמת שא"א לקיים החתימות כתבו התוס' שמרחיבין הקרע. אבל להרמב"ם שס"ל שמקריעין ממש וכתב גמור הוא, והעדים חותמין בכתב ע"ג כתב, מה בכך שכתב העדים הראשונים הן החבים יותר. ולענין דיו ע"ג דיו שכתב יבואר אי"ה בסו' קל"א ס"ה [ס"ק ד'] עי"ש.

²⁷ עיין תוס' בגיטין דף ט' ע"ב ד"ה מקריעין, שהביאו בשם הירושלמי [גיטין פ"ב ה"ג] שהקשה והלא כתב ראשונה הוא, ומשני כשהרחיב להם הקרעים, עיין שם. ומהתימה שלא הביאו זה הפוסקים, כי כן הוא ג"כ מסברא, דודאי אין יכול לזייף גדול מזה, דכל אחד יכול ליקח אותן הקרעים ולהניח על שטר גדול ולמלאותן דיו. נתיבות המשפט [באורים] סימן מה ס"ק א

²⁸ נתיבות המשפט שם.

²⁹ והא דמכשרינן בדיעבד כשרשמו במי מילין, הני מילי כשגם הקלף נעבד בעפצים שאז הוא מראה הקלף כמראה הרושם ואינו ניכר, אבל אם אין הקלף נעבד בעפצים ורשום במי מילין פסול אפילו בדיעבד שאז הוי הרשימה כתב מעליא ואין החתימה שעליה חתימה מעלייתא והוי ספק מגורשת, והוא הדין בכל כה"ג שרשם במידי דכשר לכתוב בו את הגט דהוי ספק מגורשת, דהא אין אנו יכולין לעמוד על איזה כתב הוא עיקר אם הרשימה או כתיבת העדים.

³⁰ סמ"ע חו"מ מ"ה ו,

³¹ ב"ש שם וכבר התבאר שדעת הרמב"ם לבאר שמקריעין להם היינו באופן זה וכפירש"י, וכן משמע מהש"ח חו"מ מה ס"ק ו

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

התחתון, ואם כן הוי הגט כאילו לא נחתם ואינו גט³². וי"א³³ שאם עשו כן ונמסר בעדי מסירה בדיעבד כשר.

והחותם ע"י לבלר שהלבלר אוהו ידיו וכותב, אין חתימתו מועלת כלום שאין זו כתיבת החותם³⁴.

ט. שחרורי עבדים ושאר נל השטרות אם יודעין לקרות ולחתום חותמין ואם לאו אין חותמין

בשאר שטרות שאינם גט גירושין, אם אין³⁵ העדים יכולין לחתום, אין מקרעין נייר חלק כדי שהם ימלאו הקרעים דיו, שאין זה עדות מעליא, מפני שאין זה אלא חתימה של אחרים.

ואף על גב שדברים אלו התירו בנט היינו משום עיגונא, אבל בשאר שטרות לא רצו חכמים להתירו, לפיכך אמרו להלן דף יט: שאם עברו עדים ועשו כן מכין את הדיין והעדים³⁶, וי"א³⁷ רק את העדים, מכות מרדות על שעברו על דברי חכמים, וגם השטר פסול ואין גובין בו. ויש אומרים אף על פי שמכין אותו מכות מרדות, מכל מקום אפילו אם מסרטיין להן שריטות על הנייר בעין אותיות והם משימין על השריטות דיו עדות הוא³⁸, והשטר כשר.

³² ולשיטות הפוסקי' דבעינן עדי מסירה ועדי חתימה אף על פי שנמסר בעדי מסירה מ"מ אם רשמו בדבר דהוי כתב הוי כאלו לא חתמו כלל ואין מגרשין לכתחלה אבל בדיעבד בכל מה שנרשם כשר לא יהא דלא חתמו כלל אולם בטור משמע שפסל אף דיעבד קשה למה בדיעבד פסול למה גרע טפי מגט שאין ע"ה כלל עליו ואפשר דגרע טפי משום דגזר' חתימה אמו כתיבה כמ"ש בתוספות ריש גיטין. ב"ש שם כת. מה שהקשה על הטור הא איכא ע"מ תמ"י לי דהא ודאי הוי מזוייף מתוכו גמור, דאתי למיסמך עלייהו כשתבוא להינשא בלא ע"מ שיסברו שהן עידי חתימה, ובאמת לאו חתימה הוא כלל, דהא כתב ע"ג כתב הוי. תורת גיטין שם טו

³³ שלהפוסקי' דס"ל ע"ה בלא ע"מ כשר אם ליכא ע"מ וע"ה חתמו בכה"ג הגט בטל אם כותב דיו ע"ג דיו אבל לדין דבעינן ע"מ לעולם הגט אינו בטל אם נמסר לפני עדים. ב"ש שם

³⁴ עיין בס' ג"פ לעיל סימן קכ"ג סק"ט שכ' בשם תומת ישרי' סימן קמ"ב שכ' בשם רבינו ישעי' השני מובא בפ"ת כאן י

³⁵ שו"ע ונו"ב הו"מ מה ד

³⁶ באבן העזר משמע מהטור דאדיין קאי, וכן משמע קצת לשון המחבר, שהתחיל בלשון רבים, וחתמו, וסיים בלשון יחיד, מכין אותו. וכן מסתבר, דאילו העדים, קטלי קני נינהו ולא ידעי דאסור ולמה יגדוהו. אבל במיימוני [פכ"ד ממלוה ה"ו] נדפס אותם, וכן בשו"ע דפוס גדול נדפס שם אותם, לשון רבים. וגם מסתימת לשון הטור [סעיף ד'] והשו"ע משמע דאעדים קאי. סמ"ע שם ז וכן באורים שם ז כתב על העדים, ודוחק, כי אם הם שוגגים מה יעשו. ובנתיבות המשפט [הדושים] שם ז נמי כתב והעיקר כהסמ"ע.

³⁷ ש"ך שם ז שהרי הטור והמחבר [סעיף ד'] לא הזכירו בדבריהם דיין כלל.

³⁸ בסמ"ע שם ו פסל באופן זה אך הש"ך ו השיג והעלה בדיעבד להתיר כדעת הרמב"ם ורש"י וכן באו"ת שם

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

י. עדים שאין יודעין לקרות קורין לפנייהם וחותרמין

העדים³⁹ שחותמין על הגט צריכין להיות יודעין לחתום ולקרות, כדי שידעו ויבינו על מה הם חותרמין ומעידין.

ואם אינם יודעין לקרות ואין שם אחרים שהם כשרים או שיודעין לחתום, קורא אחד בפניהם את הגט והם חותרמין, והוא שיכירו העדים לשון הגט⁴⁰, אלא שאינם מכירין כתב הגט לקרותו, לכך כיון שמכירין את הלשון סומכין על אותו שקראהו והם חותרמין. יש מחמירין⁴¹ שלא לסמוך על הקורא כשהוא אחד עד שיהיו שנים. ולענין הלכה⁴² יש להחמיר שיקראו דוקא שנים קודם החתימה, ורבים אינם נוהרים בזה אלא העדים אינם רואים רק תחלת הכתיבה ואח"כ אינם משגיחים על מה שכותב הסופר ואחר גמר הכתיבה באים וחותרמים וזה אינו נכון, אלא צריך שיקראו תחילה כל לשון הגט קודם חתימתו⁴³.

וכן יועיל אם יודעים לקרות אלא שאינם מבינים מה שכתוב בו שאחד מתרגמו להם והם סומכין עליו וחותרמין אותו, ואף על פי שעד מפי עד פסול, אין זה נקרא עד מפי עד, שאינו סומך על הקורא בעיקר העדות אלא במה שכך כתוב בשטר, וזו אינו עדות אלא גלויי מילתא בעלמא הוא⁴⁴, ונהגו לסמוך על המתרגם שיהיה אחד.

³⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם

⁴⁰ המור פסק אפי' אין מכירין הלשון אלא הקורא מתרג' לפנייה' מהני וכ"כ המגיד אלא הב"י מפרש דברי הרמב"ם שיכירו לשון הגט ואז כשיבינו לשון הגט אינו אלא גילוי מילתא בעלמא משא"כ כשאינם מכירים לשון הגט, ועיין בש"ך ר"ס מ"ה שם פוסק בדיעבד מהני אפילו לא ידעו לשון הגט אם קורא' בפניהם ומתרגם להם. ב"ש שם כו

⁴¹ עיין ב"י בח"ה סימן מ"ה שם כתב להרי"ף והרמב"ם איירי הסוגיא שני' קורי' בפניה' בזה מקילין בגט דרשאי לחתום את עצמם כיון דשני' קורין בפניה' אבל אם א' קורא בפניה' אין רשאי לחתום אבל בשאר שמרות אפילו אם שנים קורין בפניה' אין להקל ובחדושי רש"ך כתב להרמב"ם אפילו א' קורא בפניה' יכולי' לחתום וכתב דלא גרסי' ברמב"ם קורא' אלא קורא בפניה' היינו א' קורא וכ"כ הטו' מיהו תוס' ורי"ו כתבו אם א' קורא לא מהני אפילו בגט וכ"פ ב"ח ועיקר.

⁴² מ"ז שם יד

⁴³ אלא די"ל דשפיר סומכים העדים על שהרב קורא את הגט תחילה וכמ"ש ב"י בחו"מ לענין כתיבה דסומכים העדים על שקראוהו חכמי הקהל וכו' אבל לפי הנראה יש לבתחילה לעדים לקרות קודם חתימתן דגט המור טפי לענין מה שאפשר לעשות. מ"ז שם

⁴⁴ דהא מילתא דעביד לגלויי הוא מה שכתוב בשטר ואין זה נקרא עדות, כיון שגם הוא מכיר ויודע מה שכתוב בשטר אחר שקראוהו בפניו ואין צריכין לתרגמו לו או איפכא. ומהאי טעמא נמי מכשירין אפילו באחד שקורא לפנייהם שסומכין עליו וחותרמין, כיון שאינו אלא גילויי מילתא בעלמא. לבוש שם

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

וגם למקילים דוקא בגיטי נשים הקילו באופן זה משום עיגונא, אבל בשאר שטרות לא יסמכו על אחד שיקרא או יתרגם לפניהם, עד שיהיו שנים הקוראים או המתרגמין⁴⁵. וי"א⁴⁶ שאינו כשר בכך אלא רק בדיעבד.

יא. האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה

השולח גט לאשתו אינו גט עד שיגיע הגט לידה. ואם מת הבעל קודם שיגיע הגט לידה לא יתנהו לה, שאין גט לאחר מיתה, ונפקא מינה שלא תקרא גרושה, ואפילו ריח הגט אין בו לאוסרו לכהונה ומותרת לינשא אפילו לכהן.

וכבר התבאר במסכת כתובות דף ב: שאפילו שכיב מרע⁴⁷ שאמר לאשתו הרי זה גיטך לאחר מיתה כדי לפוטרה מן היבם אינו כלום⁴⁸, שאין גט לאחר מיתה, שמיד שימות נופלת לפני היבם.

וכן אם אמר הרי זה גיטך אם מתי מחולי זה, שמשמעותו כשיפסק חולי זה וימות⁴⁹, וכן אם אמר הרי זה גיטך אם מתי הרי גם זה לאחר מיתה משמע ואינו כלום. ויש אומרים⁵⁰ שהרי זו ספק מגורשת, שספק לנו אם נאמר בגט זמנו של גט מוכיח עליו, והרי כתוב זמן בגט, ועוד הרי כתוב בפירוש בנוסח הגט מן יומא דנן כו' והוא כאילו אמר מן היום, לפיכך חולצת ולא מתייבמת.

האומר לאחר⁵¹ זכה בגט שחרור זה לעבדי, יצא לחירות מיד שזכה בו השליח אף על פי שלא הגיע הגט ליד העבד, דגט שחרור זכות הוא לעבד שמתירו בבת חורין וזכין לאדם שלא בפניו.

⁴⁵ או כההיא דרב נחמן שהיה דיין ואב"ד, וסופר הבית דין שלו קרא לפניו, וסמך עליו משום שידע בו שאינו משקר שיש לו אימה לפניו כיון שהיה סופר שלו, אבל הדיין וסופר אחר שאינו סופר בית דין או סופר בית דין ואדם אחר שאינו דיין, לא יסמוך עליו לבדו עד שיהיו שנים. לבוש שם ורמ"א חו"מ מה ב

⁴⁶ ש"ך חו"מ מה ד

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם קמה א

⁴⁸ אין לקשות למה לא אמרינן התנאי בטל והגט חל מיד שהרי לא כפל התנאי אם כן המעשה קיים והתנאי בטל ויש לומר אם מתי הוי כאומר לאחר מיתה והוי כאלו קובע זמן שאין צריך תנאי כפול והא דהתקין שמואל באם מתי תנאי כפול היינו כמ"ש המגיד כשכפל התנאי או ניכר דאין כוונתו לגרש אחר המיתה אלא מגרש מיד ואינו אלא תנאי אם ימות משא"כ באומר סתם אם מתי אמרי' דכוונתו לגרש לאחר מותו והוי קובע זמן ואין צריך ת"כ. ב"ש שם א

⁴⁹ לבוש וט"ז שם א

⁵⁰ דעת הר"ן שספק אם הלכה כר' יוסי שזמנו של שטר מוכיח עליו.

⁵¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסו עו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

אבל אם אמר תן גט זה לעבדי, אינו זוכה, ולא יצא לחירות עד שיגיע הגט לידו⁵², לפיכך באומר תן גט זה לעבדי לא יתן לאחר מיתת הרב, שאין גט לאחר מיתה שכבר זכו בו היורשים. ויש אומרים דתן הוי כמו זכה, והוי גט מיד אפילו לא הגיע ליד השליח.

יב. תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה

שכיב מרע שאמר⁵³ תנו⁵⁴ מנה לפלוני, בין שאמר מנה זו ובין שאמר מנה סתם נותנים⁵⁵, ואין חוששין למנה טמון שיחד עברו.

יג. שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה

צוה השכיב מקע כתבו ותנו מנה לפלוני שמשמעו כתבו ותנו לו את השטר, יש לחוש שלא גמר להקנות אלא בשטר, ואין נותנים וי"א שאף באמר תנו ושיכתבו⁵⁶ גם שטר למקבל, ומת קודם שכתבו, אינו קונה, ואפילו נכתב השטר מחיים אין נותנים לו, דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין כותבין שטר ולא נותנים לאחר מיתה, אבל אם השטר נמסר מחיים⁵⁷, נותנים לו המתנה לאחר מיתה, אא"כ אמר תנו לו ואף כתבו לו שטר, דהוי

⁵² ומכל מקום אפילו קודם שהגיע ליד העבד מיד שיצא הגט מתחת רשות הרב זכה העבד בעצמו לעני זה שאינו יכול לחזור בו אף על גב דבמתנה לא הוי תן כזכי מ"מ כאן קנה במוסר לידו והטעם דשחרור הוה כמו פירעון חוב דאי לאו דעביד ליה טיבותא לא שחררו אף על גב דגבי מתנה נמי אמרינן בש"ס אי לאו דעביד ליה טובה לא יהיב ליה מתנה מ"מ מצינו לפעמים שאדם נותן מתנה לאוהבו בחנם. כ"כ הרא"ש בסוף פ"ק דגיטין

⁵³ שו"ע ונו"כ חו"מ קנג יח

⁵⁴ ובשו"ע שם כתב דה"ה אם מסר המטבע ליד שלישי מחיים, ולכאורה נראה שהוא משום מצוה לקיים דברי המת, אבל בביאור הגר"א כתב דהוא משום זכיה, וכן משמע בפרישה, ומועיל קנין זכיה ע"י אחר גם במטבע, כמ"ש בפרקים הקודמים, אלא שבדברי הטור בשם הרמ"ה כתב מסר ליד שליח, ואילו בשו"ע העתיק ליד שלישי. פתחי חושן חלק ה פרק יז הערה נא

⁵⁵ וכתב עוד בשו"ע שאם הוא במתנת שכ"מ בכולה א"צ קנין, דדברי שכ"מ ככתובין ומסורין מהני כמו קנין, אבל אם הוא מתנה במקצת אינו מועיל באמירה וצריך קנין, כמו שנתבאר בפרק טז, ומטבע אינה נקנית בקנין סודר, אלא בקנין אגב קרקע, כמבואר בפרק ב, וכתב הסמ"ע דלא אמרינן שלא נתכוין למטבע מנה אלא לטובה מנה, דשאני הכא דאמר תנו מנה, דמשמע מנה בעין.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם יח

⁵⁷ כדעת הטור בשם הראב"ד, ע"י בסמ"ע, וע"י פת"ש סק"ז.

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

כיפוי כח שנותנים⁵⁸. ויש אומרים⁵⁹ שאם אמר תנו מנה לפלוני וכתבו לו את השטר, א"צ יפוי כח וקנה אף בלי שטר.

יד. והאינא לשמה

גט שחרור⁶⁰ של עבד כנעני צריך כתיבה לשם המשחרר והמשתחרר, דבגט אשה כתיב (דברים כד פסוק א) וְכָתַב לָהּ, ופירושו לשמה, והוא הדין לשמו. וכן גבי גט שחרור כתיב (ויקרא יט פסוק כ) או חֲפֹשָׁה לֹא נָתַן לָהּ, לשמה, והוא הדין לשם המשחרר, כלומר כיון שהחופשה שהוא הגט שחרור לא נכתב לשמה אז בקרת תהיה, וממילא שמע מינה שצריך כתיבה לשמה.

טו. האינא מחובר

וכשם שבגט⁶¹ אשה כתיב (דברים שם) וְכָתַב וּגו' וְנָתַן, מי שאינו מחסר אחר הכתיבה אלא הנתינה, יצא הכתוב על דבר המחובר דהוה ליה מחוסר קציצה ונתינה אחר הכתיבה שפסול, כך⁶² גם גבי גט שחרור הרי הוא אומר (ויקרא שם) נָתַן לָהּ שֵׁלָא יְהֵא מְחוּסַר אֵלָא נְתִינָה.

⁵⁸ שבלשון זה אין השטר מעכב, ונותנים לו המתנה בלי השטר.

⁵⁹ שו"ע שם סעיף כב, דלא בעינן יפוי כח אלא כשאמר כתבו ותנו מנה לפלוני דמשמע כתבו ותנו לו את השטר, ויש לחוש שלא גמר להקנות אלא בשטר, אבל בלשון זה שאינו מזכיר שיתנו לו את השטר אמרינן שלא נתכוין במה שצוה לכתוב את השטר אלא לזכרון דברים ולא כחלק מהקנאה.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רסו מה

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם מט

⁶² נראה ברור דלאו ממשמעותא דקרא דגבי שחרור יליף כן דזה אינו דבשלמא גבי גט כתיב וכתב ונתן ודרשינן שלא יהיה חסר אלא כתיבה ונתינה אבל לא מחוסר קציצה וזה אין שייך גבי שחרור דהא לא נכתב שם וכתב אלא נתינה לחוד וא"כ היאך תדרוש שאין מחוסר אלא נתינה לחוד והא מחוסר כתיבה גם כן כשר וא"כ ה"ג נימא לענין קציצה אלא פשוט דמג"ש דלה לה יליף לה מאשה כדפרש"י בהדיא בנמרא וברמב"ם פ"ו דהלכות עבדים ראיתי בהדיא דלא מיייתי כאן קרא דשחרור כלל רק קרא דגט מיייתי ולענין לימוד שלא לשמה מביא קרא גבי גט שחרור כמ"ש גם הש"ע בסעיף מ"ח אלא ע"כ דהתם יליף לה ממשמעות הפסוק וכאן יליף מגזירה שוה כדפרי"י. ט"ז שם כא